

examen bundel[®]

2017|2018

A.H. Bonsink-Bos
R. Rump

vmbo (k)gt / mavo

aardrijkskunde

**Jouw beste voorbereiding
op je examen in 2018**

ThiemeMeulenhoff

Voorwoord

Met deze EXAMENBUNDEL kun je je goed voorbereiden op het centraal examen voor het vak aardrijkskunde op vmbo-niveau.

De EXAMENBUNDEL bevat de volgende onderdelen:

- Informatie:** Hier vind je tips voor het maken van het examen en puzzels waarmee je je kennis van de begrippen kunt testen. Ook is in dit deel informatie over de vaardigheden opgenomen.
- Deel 1:** Hier zijn oefenvragen voor alle onderwerpen die van belang zijn voor het examen. De oefenvragen zijn voorzien van uitwerkingen met duidelijke uitleg van de antwoorden.
- Oriëntatietoets:** Heb je deze toets gemaakt? Vul je scores in op www.examenbundel.nl. Nu zie je direct wat je al kent en wat je nog moet leren. Ook zie je welke vragen je in de EXAMENBUNDEL nog moet oefenen en wat je in SAMENGEVAT moet leren. De oriëntatietoets is net zo groot als een examen. Als je de oriëntatietoets goed hebt gedaan, ben je klaar voor deel 2 van dit boek. Je gaat daar oefenen met examens.
- Deel 2:** In dit deel staan examens met uitwerkingen. In de uitwerkingen vind je uitleg en toelichting bij de antwoorden.
- Bijlagen:** Achter in deze EXAMENBUNDEL vind je tabellen om je 'cijfer' te bepalen na het maken van de oefenexamens en een onderwerpregister.

Met deze EXAMENBUNDEL kun je oefenen voor het examen in je eigen tijd en je eigen tempo. Oefenen houdt in dat je probeert een opgave eerst zelf te maken. Daarna controleer je jouw antwoorden met de uitwerkingen. Je kunt je vaardigheid om examenopgaven te maken vergroten door het boek SAMENGEVAT te gebruiken. In dat boek wordt de examenstof per onderwerp overzichtelijk gemaakt en uitgelegd. Ook op www.examenbundel.nl kun je op verschillende manieren oefenen om te kijken of je alle examenstof al beheerst.

Het centraal examen Aardrijkskunde vmbo 2018 K en GT wordt afgenomen op **vrijdag 18 mei tussen 9.00 en 11.00 uur**.

De makers van de EXAMENBUNDEL en SAMENGEVAT wensen je daarbij alvast heel veel succes!

Voor reacties, zowel van leerlingen als van docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar vo@thiememeulenhoff.nl.

Amersfoort, mei 2017

Opmerkingen

Opgaven die gemarkeerd zijn met een 'ruitje' zijn alleen bedoeld voor de leerlingen die in de gemengde (g) of theoretische (t) leerweg examen doen.

De overheid stelt regels op die betrekking hebben op de specifieke examenonderwerpen, de hulpmiddelen die je tijdens je examen mag gebruiken, duur en datum van je examen, etc. Hoewel deze EXAMENBUNDEL met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen auteur en uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de aanwijzingen die betrekking hebben op publicaties van de overheid.

Het is altijd raadzaam je leraar of onze website www.examenbundel.nl te raadplegen voor actuele informatie die voor jouw examen van belang kan zijn.

Inhoud

3 voorwoord

- 5 inhoudsopgave
- 7 informatie
- 7 tips
- 8 begrippenpuzzels

deel 1

oefenen op onderwerp

1 Kaartvaardigheden

- 17 opgaven
- 23 uitwerkingen

2 Weer en klimaat

- 27 opgaven
- 53 uitwerkingen

3 Water

- 64 opgaven
- 95 uitwerkingen

4 Bevolking en ruimte

- 105 opgaven
- 133 uitwerkingen

oriëntatietoets

nagaan wat je al weet

- 149 opgaven

deel 2a

examen met uitwerkingen

examen 2016-I

- 175 opgaven
- 207 uitwerkingen

examen 2016-II

- 218 opgaven
- 253 uitwerkingen

deel 2b

niet-uitgewerkt examen

examen 2017-I

- 267 opgaven

bijlagen

cijferbepaling onderwerpregister

Informatie

Tips voor het maken van het examen aardrijkskunde

Algemene tips

- De voorbereiding is het halve werk. Begin op tijd met het leren en oefenen van de opgaven. Bedenk bij het oefenen iedere keer: wat gaat er goed en wat kan er beter?
- Als je tijdens het examen een vraag overslaat om later te beantwoorden, noteer dan de vraag die je overslaat. Zo weet je zeker dat je geen vragen vergeet te maken. Loop ook alle vragen aan het eind nog een keer na.
- Het geeft niet wanneer je even niet op een antwoord komt. Gewoon doorgaan met de volgende vraag.
- Ga pas weg op het moment dat je tevreden bent met het resultaat. Denk niet te snel dat je het niet kunt. Je weet namelijk vaak meer dan je denkt! Controleer, voor je vertrekt, of je inderdaad op alle vragen een antwoord hebt gegeven.
- In Samengevat vmbo vind je een uittreksel van de examenonderwerpen voor aardrijkskunde. Ook vind je in Samengevat een begrippenlijst aan het eind van elk onderwerp.

Tips voor de antwoorden die je gaat geven op het examen

- Geef antwoord in hele zinnen.
- Geef niet meer antwoorden dan er gevraagd worden.

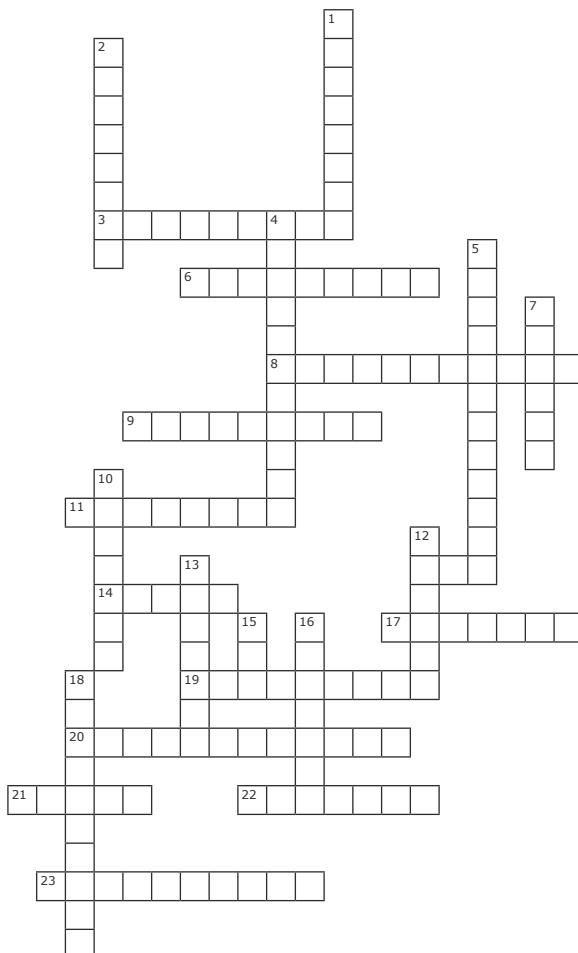
Tips voor het examen aardrijkskunde

- Een bron wordt nooit zomaar geplaatst. Bekijk bij iedere bron daarom goed de titel, de legenda en de inhoud.
- Een belangrijk onderdeel bij aardrijkskunde is kaartvaardigheden. Oefen hiermee!
- Bij elk aardrijkskunde-examen wordt topografie gevraagd. Zorg dat je de topografie kent.
- Bij het examen heb je geen atlas nodig. Als je kaarten moet gebruiken, worden die bij het examen geleverd.
- Controleer goed wat je moet weten voor het examen. Kijk daarvoor op www.examenbundel.nl, hier staat de officiële stofomschrijving voor het examen aardrijkskunde vmbo.
- Gebruik ook Samengevat. Kijk daarvoor op www.examenbundel.nl.

Begrippen

Op de volgende bladzijden vind je een aantal puzzels waarop de begrippen worden getoetst. Let op: de gekozen begrippen in de puzzels zijn toevallig gekozen.

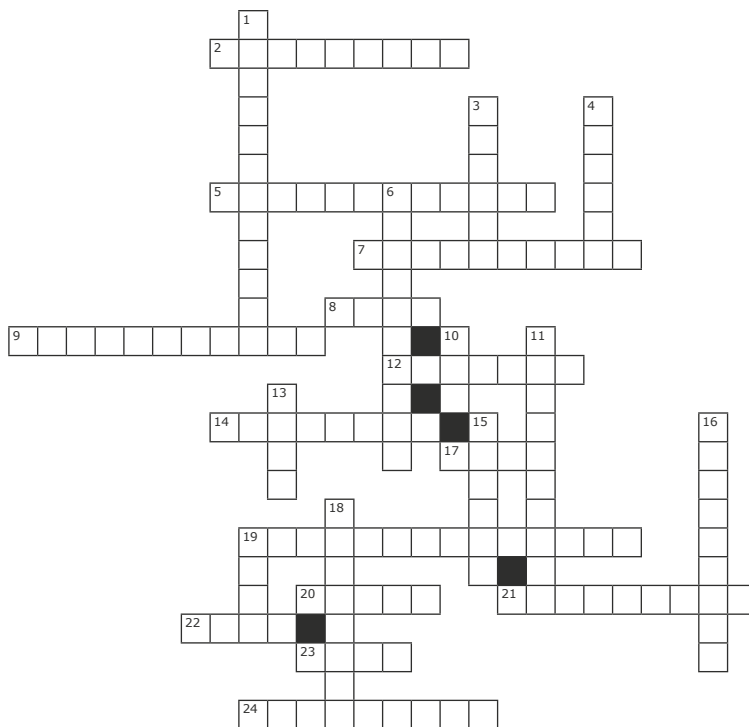
Weer en klimaat

Horizontaal	Verticaal
3. Overgang van vast naar vloeibaar. 6. Kant van een berg waar de wind naar toe waait. 8. Meetinstrument voor temperatuur. 9. Meetinstrument voor luchtdruk. 11. Zeer droog klimaat. 14. Onderkoelde regen. 17. Wind bij de evenaar. 19. Wegvloeien naar een lager gebied. 20. Het droge gebied aan de lijzijde van een berg. 21. Temperatuurschaal. 22. Verbindt gebieden met gelijke luchtdruk. 23. Extreem hoge afvoer van neerslag.	1. Opnieuw gebruiken. 2. Een bos met alleen naaldbomen. 4. Het indringen van water in de bodem. 5. Een landbouwproduct bedoeld voor de verkoop. 7. Graslandschap. 10. Versteende afdruk van een dode plant of dier. 12. Zware storm. 13. Broeikasgas. 15. Bevroren water. 16. Draaiende wervelwind. 18. Het zouter worden van de bodem.

De uitwerking van deze puzzel vind je op www.examenbundel.nl.

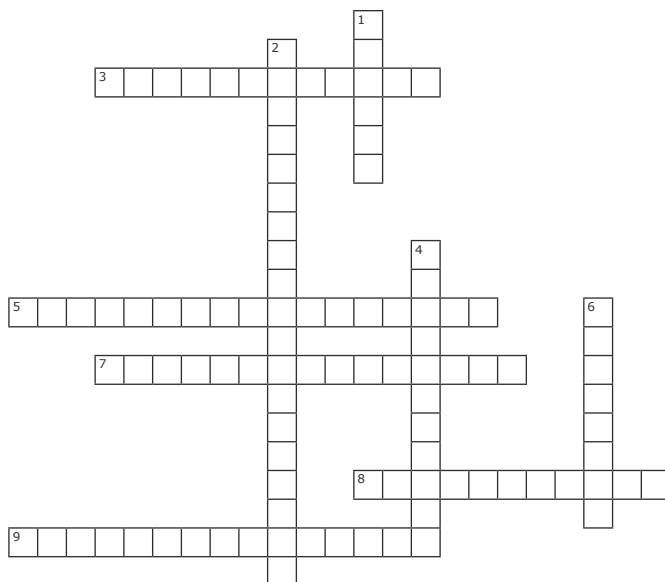
Water

Horizontaal	Verticaal
2. Het hoogste niveau van water bij vloed. 5. Het volledige gebied dat naar een rivier afwatert. 7. Stuk land tussen de rivier en de winterdijk. 8. Plek in de rivier waar water uit de grond komt. 9. Opslagplaats voor water. 12. Een waterhoudende laag in de bodem. 14. Eb en vloed. 17. Kunstmatig opgeworpen heuvel. 19. De grens tussen twee stroomgebieden. 20. Vertakte riviermonding. 21. kunstmatige beregening van land 22. stenen dam in een rivier 23. grondwater aan de oppervlakte 24. water dat gebruikt wordt om machines te koelen	1. De watervoorraad aan zoet water onder de duinen. 3. Natuurlijke bovengrondse afwatering. 4. Gebied omringd door dijken waar de waterstand beheerst wordt. 6. Licht vervuild water. 10. Een gegraven bron voor water. 11. Deze polder is ontstaan door het ontwateren van veen. 13. Bouwwerk bedoeld om water op een plek vast te houden. 15. De hoeveelheid water dat een bepaald punt in de rivier passeert. 16. Dijk dichtbij de rivier. 18. Hoger gelegen gebied langs een rivier. 19. Een gebied dat een deel van het jaar water bevat.

De uitwerking van deze puzzel vind je op www.examenbundel.nl.

Bevolking en ruimte

Horizontaal	Verticaal
3. Een stad met daaraan vastgegroeide steden en dorpen. 5. Staafdiagram die de opbouw van de bevolking laat zien. 7. Afname van het inwonersaantal in een gebied. 8. Een gebied waarin de bevolking in aantal afneemt. 9. De groei van het percentage stadsbewoners.	1. Een traditionele Chinese wijk. 2. Het gemiddeld aantal bewoners per vierkante kilometer. 4. De toename van het aantal 65-plussers in de samenleving. 6. Verhuizen van de ene plaats naar de andere.

De uitwerking van deze puzzel vind je op www.examenbundel.nl.

Vaardigheden in het vak aardrijkskunde

Aardrijkskundige werkwijzen

Aardrijkskundige werkwijzen kunnen je helpen de wereld om je heen beter te begrijpen. Hieronder staan enkele voorbeelden van aardrijkskundige werkwijzen.

- *Je kunt verschillende gebieden met elkaar vergelijken. Bijvoorbeeld door het bbp per hoofd van verschillende landen met elkaar te vergelijken, of de bevolkingsgroei. Hierdoor krijg je inzicht in hoe goed of slecht het met een bepaald gebied gaat.*
- *Je kunt verschijnselen vanuit verschillende invalshoeken bekijken. Wanneer je verschijnselen van verschillende invalshoeken bekijkt, krijg je overzicht van wat nu de gevolgen van bepaalde verschijnselen zijn. Bijvoorbeeld wanneer er een nieuwe wijk aan een stad wordt gebouwd. De nieuwe wijk is prettig voor de mensen die er willen wonen. Maar vervelend voor diegenen die nu hun grond kwijt raken. De nieuwe wijk heeft gevolgen voor de wegen, de winkels enz.*
- *Je kunt verschijnselen op meerdere plekken bestuderen. Hierbij kun je denken aan bijvoorbeeld vulkanisme of aardbevingen.*

Aardrijkskundige vragen herkennen

Aardrijkskundige vragen gaan over de mens in zijn ruimte. Aardrijkskundige vragen onderzoeken waar iets is. Aardrijkskundige vragen onderzoeken waarom er daar iets is. Aardrijkskundige vragen gaan over de volgende onderwerpen:

Vragen over landschappen

Hoe ziet een bepaald landschap er uit? Wat is de invloed van de mens op een bepaald landschap geweest? Welke *elementen* zie je in een bepaald landschap? Er zijn twee hoofdsororten in de landschappen:

- *Natuurlandschap. In deze landschappen vind je alleen maar natuurlijke elementen.*
- *Ingericht landschap. Dit landschap is door mensen ingericht of veranderd.*

Vragen over verschijnselen

Aardrijkskunde onderzoekt de *aardrijkskundige verschijnselen*. Een aardrijkskundig verschijnsel is altijd aan een gebied verbonden. Sommige verschijnselen komen door de natuur. Andere verschijnselen komen door de mens. Voorbeelden van natuurlijke verschijnselen zijn: vulkanisme en aardbevingen. Voorbeelden van door de mens veroorzaakte verschijnselen zijn: verwoestijning en ontbossing.

Soorten vragen op het examen.

Op het examen krijg je verschillende soorten vraagtypen. Er zijn open vragen. Een open vraag bevat een vragend voornaamwoord, zoals wie, waar en wanneer. Ze staan meestal aan het begin van de zin: Wie, welke? (vragen naar het onderwerp) Waar, waarheen? (vragen naar een plaats) Wanneer, hoe lang, hoe vaak? (vragen naar de tijd) Hoe? (vragen naar een manier of methode) Waarom, waardoor, hoezo? (vragen naar de oorzaak). Daarnaast zijn er open vragen met bron. Bij deze vragen is het van belang dat je goed naar de bron kijkt. Bedenk goed: een bron wordt nooit zomaar geplaatst. Naast de open vragen vind je gesloten vragen. Bij gesloten vragen is er maar een juiste uitkomst mogelijk. Deze staat vaak gegeven als keuzevraag. Je moet dan zelf een keuze maken uit de verschillende antwoorden.

Aardrijkskundige vragen formuleren

Aardrijkskundige vragen gaan over de mens in zijn ruimte. Wanneer je zelf een aardrijkskundige vraag bedenkt, moet de vraag hierover gaan.

Aardrijkskundige informatie verwerven

Aardrijkskundige informatie vind je in de atlas, in boeken, op de televisie, in de krant, op foto's, in tabellen en op het internet. Je kunt bovendien aardrijkskundige informatie verkrijgen door goed om je heen te kijken.

Aardrijkskundige informatie verwerken

Aardrijkskundige informatie is overal. Wanneer je de informatie gaat verwerken, moet je dit gericht doen. Je bedenkt waar je naar op zoek bent. Houd ook tijdens het zoeken in de gaten dat je nog steeds met het juiste onderwerp bezig bent.

Zorg ervoor dat je steeds begrijpt wat je aan het doen bent. Lees bij kaarten de titel, schaal en legenda. Zorg ervoor dat je de tabellen begrijpt. Schrijf voor jezelf op waarom je welke informatie gebruikt. Controleer de informatie. Je moet kunnen uitleggen hoe je aan het antwoord bent gekomen.

Atlasgebruik, kaarten en luchtfoto's

Hoe werk je met een atlas?

Je kunt in de atlas op de volgende manieren kaarten vinden:

- *Het achterschutblad (binnenkant van de harde achterkaft) van de atlas geeft informatie over waar je kaarten van bepaalde gebieden snel kunt vinden.*
- *In de atlas is een namenregister opgenomen. Je kunt hier aardrijkskundige namen opzoeken. Achter de naam staat uitgelegd waar en op welke kaart je deze naam kunt vinden.*
- *De Grote Bosatlas heeft zelfs een onderwerpregister. In dit register staan de verschillende atlasonderwerpen onder elkaar.*

Voor in de atlas is een algemene legenda opgenomen. In deze legenda wordt uitgelegd wat de kleuren en symbolen op de verschillende kaarten betekenen. Let op: voor verschillende kaarten heb je verschillende algemene legenda's. Ook verder in de atlas kun je verschillende legenda's vinden. Deze gelden alleen voor de kaart waar deze legenda bij staat.

Hoe werk je met kaarten?

In het examen vind je kaarten. Een kaart is een verkleinde weergave van de werkelijkheid. Op een kaart zijn de onbelangrijke dingen weggelaten. Kaarten worden veel gebruikt bij het examen. Bij het examen krijg je de kaarten bij de opgaven. Bij het examen hoef je geen atlas te gebruiken. Het is belangrijk dat je verschillende kaarten goed kunt herkennen.

Soorten kaarten

- *topografische kaarten, hier vind je landen, provincies, plaatsen en rivieren.*
- *overzichtskaarten, hier vind je een overzicht van een gebied. Dit kunnen natuurkundige kaarten zijn waarop de hoogte is aangegeven of natuurlijke elementen. Maar dit kunnen ook staatkundige kaarten zijn met landen en provincies.*
- *thematische kaarten, deze kaarten gaan over een bepaald onderwerp. Bijvoorbeeld over het inkomen van een land, toerisme of vervuiling. Op thematische kaarten kun je vaak grafieken vinden.*
- *digitale kaarten, met deze kaarten kun je vaak in- en uitzoomen, afstanden meten en vaak direct informatie en (satelliet)foto's bij bekijken.*

Bundels voor al je vakken bestel je op
www.examenbundel.nl

examenbundels

vmbo gt / mavo	Nederlands	978-90-06-39198-5
vmbo gt / mavo	Engels	978-90-06-39177-0
vmbo gt / mavo	Duits	978-90-06-39192-3
vmbo gt / mavo	Frans	978-90-06-39199-2
vmbo gt / mavo	wiskunde	978-90-06-39194-7
vmbo gt / mavo	biologie	978-90-06-39165-7
vmbo gt / mavo	nask 1	978-90-06-39195-4
vmbo gt / mavo	nask 2	978-90-06-39178-7
vmbo (k)gt / mavo	aardrijkskunde	978-90-06-39182-4
vmbo gt / mavo	economie	978-90-06-39166-4
vmbo gt / mavo	geschiedenis	978-90-06-39189-3
vmbo gt / mavo	maatschappijkunde	978-90-06-39164-0

Meer kans van slagen met de
Examenbundel!

De *Examenbundel* bevat oefeningen met uitleg bij de antwoorden, zodat je leert tijdens het oefenen.

De bundel is speciaal samengesteld voor dit schooljaar, dus je oefent altijd de juiste stof.

Test je kennis met de Oriëntatietoets en kijk voor meer tips om te slagen op www.examenbundel.nl.

vmbo (k)gt / mavo

samengevat

vmbo	Nederlands 2F
vmbo kgt	biologie
vmbo kgt	nask 1
vmbo gt	nask 2
vmbo	rekenen 2F
vmbo kgt	wiskunde
vmbo gt	aardrijkskunde
vmbo kgt	economie
vmbo gt	geschiedenis

Engels in de praktijk 978-90-06-07397-3

Duits in de praktijk 978-90-06-07396-6

Frans in de praktijk 978-90-06-07398-0

Meer kans van slagen met *Samengevat!*
Samengevat biedt je een helder en beknopt overzicht van alle examenstof.

Engels/Duits/Frans in de praktijk zijn theorieboekjes die geworteld zijn in de praktijk. Met een compacte uitleg van grammatica en vele voorbeeldzinnen.